

Het oordeel

Overduidelijk doet de lente haar intrede. Het is een zij. Dat moet wel met al die kracht van alles dat zich wil reproduceren, samensmelten en openbreken. Het licht schijnt fel in mijn ogen. Ik dacht dat het mij energie gaf. Maar op dit moment ben ik moe. Na inspanning komt natuurlijk ook moeheid. Mijn hoofd zit vol, vol woorden en indrukken. Fysieke indrukken na een dag vol buiten zijn en ontmoeten.

's Nachts lig ik wakker. Het enige zinnetje dat door mijn kop gonst is: het oordeel hangt boven mij. Ik kan zo geen verhaal schrijven. Het oordeel hangt alsmaar boven mij. Ik ben alleen maar diep onder de indruk van de gestalte tegenover mij en de indruk die wij op elkaar schijnen te maken. Van boven in de tractor, meer een hoge troon dan wat ik van vroeger ken als tractor, daalt hij af en komt op me toe. Een groots moment van een ontmoeting tussen de mens die zijn boer-zijn uitoefent en de vrouw die komt, om hier verhaal van te doen. Dat moment blijft in mijn hersens gegrift. Vanmorgen weet ik de zin die daarbij hoort: deze eenvoudige handelingen maken de mens tot boer: het aanzetten van machines of lampen en het voeren van je vee in de stal in alle seizoenen. Deze handelingen moeten een mens niet worden afgenomen. Maar het oordeel hangt boven hem. En het zwaard komt soms sneller dan verwacht. Het zwaard van Damocles. In onze gesprekken van de afgelopen tijd komen veel gezegden langs, dramatisch in hun eenvoud, maar zo passend bij dit verhaal en dit leven.

Eenvoud is het sleutelwoord. Telkens komt er een verplichting bij of iets

dat nagelaten wordt of niet is niet gelukt. Op een dag is het niet meer te overzien wat er allemaal gebeuren moet. De boer is aan het controleren, registreren, repareren, uitvinden, genezen, inkopen, verkopen, verwerken, organiseren, hij haalt vele knopen uit elkaar en hakt er minstens zoveel door. Hij gaat over leven en dood van zijn dieren, over de middelen, de hoeveelheden, de snelheid waarmee, de manier waarop, en al die beslissingen neemt hij in al zijn eenvoud in de schuur of aan de keukentafel of in zijn bed en vaak alleen. Er moet iemand aan zijn zij staan en daarom komen stilaan meer mensen naar hem toe. Daar kan hij soms verbaasd om zijn, dat ze voor hem willen zorgen. De boerderij als basis voor het netwerk van adviseurs, vrienden, vriendinnen, kokkinnen en schoonmakers, knutselaars, technische helpers, bijenhouders, tuinders, handen-uit-de-mouwen stekers, zangers en gitaristen en een kleine koning op zijn ijzeren paard met schep en metaaldetector. De boerderij als symbool voor het leven, en als centrum van het leven. Deze mensen en dieren maken het gebouw en het erf tot boerderij, de man tot boer. Als een van de radertjes stil komt te staan moet er iets gebeuren, anders komt het geheel krakend tot stilstand en rent het rendement in alle vormen achteruit. Ook de mens als boer lijkt in zijn voegen te kraken en ziet zichzelf opeens ouder geworden. Hij zoekt het leven buiten, bij de dorpsmensen, de kunstenaars, de muzikanten en filosofen of in de kerk, of onderweg ergens naartoe, op straat. Overal een maatje of een plotselinge zielsverwant, voor even. De boer als sociaal bewogen mens, maar vooral bewust van zijn historie, de voorouders, de verhoudingen tussen heer en horige; zijn hardhandige opvoeding en zijn liefdes

hebben hem niet versteend maar wel hard gemaakt en naast strijdbaar ook kwetsbaar en voorzichtig. Als in een woestijn rukken zand, gras, veertjes, haren, stof en kruimels op. Er zijn dingen die hij niet doet. Soms ineens in een opwelling: “ik voel dat het nu snel kan gebeuren, het kan hier in korte tijd allemaal glimmen”, alsof een stem hem heeft ingefluisterd dat mijn ogen het hebben gezien. Maar ik zag het niet. Ik zag de nerven in de tafel, de grote neuzen van zijn laarzen, ik rook de vuurplaats en keek in de donkere ogen van de zieke koe en haar kalf, ik hoorde de merel in de boom en de radio in de melkstal. Ik snoof de sterke geur van kuil op. Ik voelde de kleine kat in mijn benen prikken en aaide haar vacht. Overal zag ik kleine bloemen bloeien. Ik hoorde hem praten, praten, praten. Alles moest eruit.

Pas als ik thuiskom voel ik de eenzaamheid en zie ik de stille bomen als getuigen van geschiedenis, de blik op de weg, als er een auto stilstaat om te zien of er iemand komt. En ik voel het oordeel, denkend dat het over mij gaat, maar dat is het niet. Het is het oordeel dat boven ons allemaal hangt en dat ons dingen laat doen die niet uit ons hart komen. Dus probeer ik het oordeel los te laten en ik zie hoe het zich verplaatst, naar anderen, naar mijn vriend de boer en zijn dieren, naar de bedrijven en de winkels, de burgers en de stemmers, de ambtenaren en de uitvoerders van allerlei taken, de artsen en de kwakzalvers en naar hen die niet beter weten dan dat ze moeten doen wat hen is opgedragen. Ik oordeel zelf en word beoordeeld. Onophoudelijk lijkt alles door te gaan met beoordelen en evolueren, techniek neemt de overhand maar als je goed kijkt, zie je dat er niets mogelijk is zonder de menselijke hand. Boer zijn

lijkt van buitenaf een romantische staat van zijn, vooral op een groot stuk land met historie. Romantiek is echter alleen mogelijk met fantasie en tijd voor toeval. Wie romantisch wil leven moet vechten voor het toeval en niet doen wat er van hem wordt verwacht. Romantiek en controle gaan niet goed samen. Vergetelheid en slordigheid geven het mysterie meer kans van slagen. En bovendien: tijd en middelen zijn beperkt aanwezig. De boer is net als andere mensen een levend wezen met behoeften en zorgen, plezier en harstocht, passie en kracht, doorzettingsvermogen, luiheid en fikse tegenzin. Welbeschouwd is een boerenbedrijf iets dat in welke vorm dan ook: traditioneel, ekologisch, modern, altijd door meerdere mensen gedragen moet worden die elkaar opvangen en terug doen veren. Zonder dat vallen de boer en zijn boerderij ten prooi aan vergankelijkheid en blijft niets over dan “dust in the wind”.